

Overgrep mot barn som får hjelp fra barnevernet

Fra år 2000 og fram til i dag har 52 barnevernsbarn blitt utsatt for seksuelle overgrep mens de skulle ha fått en trygg oppvekst i fosterhjem, viser kartlegging som Adresseavisen presenterer i dag. Til sammen 42 omsorgspersoner oppnevnt av det kommunale barnevernet, det vil si fosterforeldre og støttekontakter, er dømt for overgrep i denne perioden.

Skal være nulltoleranse

- Et overgrep er et for mye, det skal være nulltoleranse på dette området, sier direktør i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Bufdir, Mari Trommald.

Hovedkritikken tidligere har vært mot manglende kvalitet i barneverninstitusjonene. Et viktig mål da Stortinget vedtok å overføre ansvar for barneverninstitusjonene fra 19 Fylkeskommunener til statlige Bufetat i 2004 var å sikre god kvalitet i alle ledd i barnevernet. Det ble etablert en godkjenningsordning for barneverninstitusjoner og Bufetat har etablert rutiner for å forebygge og forhindre overgrep i barneverninstitusjoner og i statlige fosterhjem. Et viktig tiltak for å bedre barns rettsikkerhet var at krav til politiattest ble skjerpet fra 1. september i år. Det kreves blant annet utvidet politiattest for fosterforeldre og andre som skal ta i mot barn som heldøgns avlastningstiltak. Det skal også kreves politiattest av støttekontakter, tilsynsførere og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten.

- Nå ser vi er dette ikke er tilstrekkelig. Det er nå en dreining mot flere kommunale barneverntiltak. Derfor trengs det et sterkere fokus på fosterhjemmene og hvordan barnevernet arbeider, og her har kommunene et særlig ansvar, sier Mari Trommald.

Mangelfull oppfølging

Problematikken er dessverre ikke ny. Befringutvalgets rapport "Barnehjem og spesialskoler under lupen" (NOU 2004:23) avdekket overgrep mot barn i barnehjem og spesialskoler i stort omfang fram til 1980. På bakgrunn av denne vedtok Stortinget vedtok en egen rettferdsvederlagordning for barn som hadde vært plassert i skoler for barn og unge med adferdsvansker og barnehjem.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Bufdir har gjennom arbeidet med den statlige rettferdsvederlagsordningen kjennskap til en rekke saker hvor direktoratet har vurdert at barnevernet har opptrådt kritikkverdig ved manglende eller mangelfull oppfølging av barn under omsorg av barnevernet, herunder tilsyn og oppfølging av barn i fosterhjem. I de fleste sakene rettes kritikken mot det kommunale barnevernets individuelle oppfølging av det enkelte barn. I ca. 1200 av de ca. 4000 rettferdssakene som er behandlet fra 2005 - 2011 har omsorgssvikt, fysiske og eller seksuelle overgrep i fosterhjem vært tema.

Over 9200 barn og unge bor i fosterhjem i Norge. De aller fleste bor i kommunale fosterhjem. Etter loven har det kommunale barnevernet ansvar for kvaliteten i fosterhjemarbeidet. Det kommunale barnevernet har ansvar for å følge opp hvert enkelt barn, og sikre at barnet har det bra. Dette stiller krav til tett oppfølging og kompetanse til å snakke med barn i vanskelige

situasjoner. Kommunens barneverntjeneste har også ansvar for å påse at hvert enkelt fosterbarn har en tilsynsfører. Kommunene har videre ansvar for individuell oppfølging av fosterforeldre. Barnevernloven setter krav om at det minimum skal være kontakt mellom kommunens barneverntjeneste og fosterhjemmet fire ganger i året.

Tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem

En arbeidsgruppe oppnevnt av BLD, ledet av Pål Frydenberg i Bufdir, leverte i høst en rapport med en rekke forslag til tiltak for nettopp å styrke arbeidet med de kommunale fosterhjemmene.

- Å sikre god kvalitet i fosterhjemarbeidet krever at kommunenes barneverntjenester har tilstrekkelig faglig tyngde og bredde. Barneverntjenesten må holde seg faglig oppdatert innen fagfeltet, heter det i rapporten.

Oppfølging og tilsyn må bedres

Oppfølging og tilsyn med fosterbarnet handler om barnets rettssikkerhet. Tilsynsførerordningen har mange svakheter, og rapporten stiller spørsmål ved om tiden for lengst har løpt fra denne ordningen. Det kommunale barnevernet har ansvar for å oppnevne tilsynsfører til det enkelte barn, og tilsynsfører skal besøke barnet minimum fire ganger i året.

Statistikken viser imidlertid at mange barn ikke har tilsynsfører og de som har det får ikke alltid det tilsynet de skal ha. I 2010 var det 39 prosent av fosterbarna som ikke hadde besøk av tilsynsfører 4 ganger i året slik loven sier at de skal ha. I enkelte fylker var det hele 65 prosent av fosterbarna som ikke fikk besøk av tilsynsfører så ofte som de skulle hatt.

Brukerundersøkelser som Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet gjennomfører blant barn i statlige fosterhjem bekrefter dette bildet: En stor andel fosterbarn har ikke tilsynsfører, og de som har det er usikre på om tilsynsfører bryr seg om dem.

Overføre tilsynsansvar til Fylkesmannen

Rapporten foreslår at tilsynsoppgaven flyttes ut av kommunen og at ansvaret overføres til Fylkesmannen. Fylkesmannen har fra før tilsynsansvar med barn i barneverninstitusjoner. Rapporten stiller spørsmål ved hvorfor det er ett rettsikkerhetssystem for barn i barneverninstitusjoner – og et helt annet system for barn i fosterhjem.

Mange fosterbarn misliker sterkt begrepet tilsynsfører, de mener begrepet kan assosieres med kriminelle som trenger tilsyn. De ønsker seg i stedet en tillitsperson.

Rapporten peker også på at utdanningen av barnevernspedagoger og sosionomer kun tilbyr få timer undervisning om fosterhjemsarbeid. Nyutdannede saksbehandlere i det kommunale barnevernet har derfor et stort behov for opplæring.

Arbeidsgruppen foreslår videre å styrke tilrettelegging og kapasitet slik at alle fosterhjem kan få tilbud om individuell veiledning tilpasset barnets behov. Rapporten påpeker at kvalitet i fosterhjemarbeidet samlet sett er krevende. Flertallet i arbeidsgruppen mener dette tilsier at barneverntjenesten må ha en viss størrelse – minimum fem fagstillinger for å kunne gi

fosterhjemarbeidet den kvaliteten arbeidet skal ha. Hvis kommunen er for liten til å ha fem fagstillinger, foreslår arbeidsgruppen interkommunale samarbeidsordninger.